

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til jernbanerådet (i stedet for Niels Matthiasen).

(Jfr. tidenden sp. 651).

Valgt blev: Forbundsformand *E. Hovgaard Christiansen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om udskydelse af revision af lov om embedsløge- væsenets ordning.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 653).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 112 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive til stillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder.

(Første behandling findes i tidenden sp. 82, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 21).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe.

(Første behandling findes i tidenden sp. 101, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 21).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Hans Rasmussen: Efter den forholdsvis venlige tilslutning, som disse to lovforslag syntes at have fået ved første behandling, ventede i alt fald vi i regeringspartierne, at vi også under udvalgsbehandlingen ville finde forståelse hos oppositionen. Det fremgår af betænkningen, at udvalget har afholdt 4 møder, og der blev stillet en del spørgsmål til ministeren. Vi har fået spørgsmålene besvaret, og herudover har der i udvalget fundet en slags principiel drøftelse sted.

Der har for så vidt ikke været udtalt nogen modvilje imod de lovforslag, der foreligger, ud over at det konservative folkeparti havde den opfattelse, at hvis de forskellige erhvervsvirksomheder, håndværksvirksomheder og virksomheder, der beskæftiger sig med småskibsfarten, skulle have nogle penge, måtte de gå til de almindelige pengeinstitutter og søge at få lån og derved klare deres sager.

Vi havde faktisk håbet, at der kunne opnås enighed i udvalget, men dette er altså ikke lykkedes. Partiet venstre har stillet et ændringsforslag til lovforslaget om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder. Det, der skilte os, kan vi sige, var spørgsmålet, om lånene skulle gives direkte af staten, eller der skulle gives statsgaranti, hvorefter de pågældende gik over i et pengeinstitut og fik de fornødne midler udbetalt. Vi mente, at det kunne være lykkedes at ordne sagen, da vi ikke stillede os afgjort uvillige over for lån med statsgaranti i visse tilfælde, og at ministeren kunne have fremsat nogle betragtninger herom ved anden behandling, men det lykkedes ikke at komme igennem, og venstre har altså med tilslutning fra de konservative stillet et ændringsforslag, som går ud på udelukkende at yde statsgaranti.

[Hans Rasmussen.]

Det finder vi i regeringspartierne ikke helt rimeligt, idet vi mener, at der navnlig for mindre låns vedkommende må være mulighed for i det udvalg, der er nedsat, og som i høj grad også består af erhvervslivets egne folk fra rederkredse, fra arbejdsgiverside, sammen med embedsmændene at undersøge, om man skal give lån direkte til vedkommende, for så vidt de altså opfylder de betingelser, som loven indeholder, eller man skønner, at det er lån af en sådan rækkevidde, at de helst skulle gives som lån med statsgaranti.

Det har der ikke kunnet opnås enighed om, og derfor foreligger ændringsforslaget. Det har regeringspartierne ikke været i stand til at modtage, og derfor må jeg på socialdemokratiets vegne anbefale, at vi stemmer imod det.

Når ændringsforslaget er gjort så udtømmende, så det ser ud, som om det var et helt nyt lovforslag, er det, fordi det af tekniske grunde var nødvendigt at opbygge det på denne måde, selv om ændringen kun går ud på at gå over fra lån til garantier. Jeg har fundet, at når vi i princippet ikke lå længere fra hinanden, end at vi godt kunne imødekomme disse virksomheder, så måtte man også fra oppositionspartiernes side kunne lade udvalget skønne om det. Men det er altså ikke lykkedes at opnå enighed herom.

Om det andet lovforslag gælder det samme. Vi finder, at også når det drejer sig om lån til bygning af mindre fragtskibe, må man inden for det udvalg, der administrerer loven, kunne skønne over, hvorvidt lånet skal gives som direkte lån, eller det skal gives som lån med statsgaranti.

Det er de synspunkter, der har været fremme i udvalget. Man kan ikke sige, at de er særlig splittede, men vi har altså ikke kunnet opnå enighed, og derfor må jeg anbefale, at man stemmer imod de stillede ændringsforslag.

Foged: Som allerede nævnt har venstre stillet et ændringsforslag til det første lovforslag. Ændringsforslaget er trods den forholdsvis lange ordlyd kun udtryk for, at vi ønsker, at lånene skal optages i private pengeinstitutter, og at loven i det hele taget skal administreres så lokalt som overho-

vedet muligt, og vi har derfor fundet det betimeligt at stille ændringsforslag om, at ordet „lån“ udgår i loven, således at der fremtidig alene skulle være tale om at yde statsgaranti for lån. Vi håber at få tilslutning til denne linje og håber det så meget mere, som garantiordningen jo hidtil har været den mest brugte. Ministeren har oplyst, at i langt de fleste tilfælde er der givet garanti, og vi finder det derfor rimeligt, at man går helt over til garantiordningen.

Når det ærede medlem hr. Hans Rasmussen hævder, at der specielt for de mindre låns vedkommende er behov for, at staten yder lån, så har vi den helt modsatte opfattelse, idet mindre lån vel lettere kunne skaffes derhjemme og specielt lettere kunne skaffes, når der var en statsgaranti bag. I udvalget har vi fået at vide, at der f. eks. til håndværket er sket udlån til et beløb af 176 000 kr. — ja, der står egentlig ikke udlån, men finansieringsbistand — men altså 176 000 kr. fordelt på 24 ansøgere, og det vil sige, at lånene alle er under 10 000 kr. For disse små låns vedkommende finder vi det helt unødvendigt at staten træder ind i billedet. Det samme finder vi for øvrigt også, når det drejer sig om de helt store lån. I de samme oplysninger fra ministeriet har vi fået at vide, at lånene i 9 tilfælde har været på over 1/2 mill. kr. hvert, men dog under en hel million; i 2 tilfælde har lånene været på over 2 mill. kr., disse 2 lån er i alt på 4 1/2 mill. kr. Det vil altså sige, at man bogstavelig talt har slidt næsten halvdelen af lånebeløbet op på 2 virksomheder. Vi finder, at det er mest unødvendigt at yde lån til såvel de mindste som de største bedrifter. Det må være sådan, at de største er så velfunderede virksomheder, at de kan skaffe pengene på anden vis, og vi finder, at de mindste er af så små dimensioner, at man også her må kunne skaffe pengene, specielt hvis man står med en statsgaranti.

Jeg vil gerne til den højtærede handelsminister rette et spørgsmål vedrørende denne garantiforpligtelse i forbindelse med personlige kautioner. Det ligger jo sådan, at hvor der skal ydes garantiforpligtelse, sker det, at administrationen spørger om personlig kaution, som oftest fra 2 personer. For nyetablerede unge er dette at skulle have en personlig kaution ofte noget af det,

[Føged.]

vedkommende nødigst vil. Vedkommende borger vil helst klare sig selv, og så lang tid en ting er forholdsvis usikker, kvier vedkommende sig ved at gå til f. eks. enten sin familie eller sine venner. Jeg vil derfor gerne spørge den højtærede minister, hvor nødvendig en sådan personlig kaution er. Det kan da vel ikke være rigtigt, at staten først vil — skal vi sige lidt modvilligt, i det mindste efter de mange undersøgelser — give tilsagn om lån og derpå forlanger, at 2 gode folk skal stå inde for det, for i så fald må man næsten sige, at så kan vedkommende lånsøger også skaffe pengene derhjemme fra. Jeg mener egentlig, det må være rimeligt, at den personlige kaution går helt ud af administrationen ved denne statslige garantiforpligtelse.

Hertil kommer, at der i loven står, at renten for disse statslån skal være 6 pct. Vi ville finde det rimeligt — og vi havde vist været lettere at få med til en gennemførelse af lovforslaget — hvis der havde stået „markedsrente“. Vi har sådan set noget tilovers for denne ordning ud fra den betragtning, at vi skal gøre alt, hvad vi kan, specielt under de forhold, vi nu kommer ind i med markedsdannelserne, for at virksomhederne virkelig kan komme i gang, så at vi ikke skal komme til at stå med dårlige beskæftigelsesforhold fremover, men vi finder det rimeligt, at alle har nogenlunde samme lånevilkår, også med hensyn til hvilken rente der skal ydes, og vi havde altså været lidt lettere at få i tale, hvis der havde stået „markedsrente“.

Det er mit håb, at det ændringsforslag, venstre har stillet om, at der ikke skal ydes lån, men kun gives garantier, kan vinde tilslutning i tinget.

Hvad angår lovforslaget om garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe, er problemet nøjagtigt det samme; vi ønsker også her, at der ikke skal ydes lån, men garantier. Også her anmoder jeg om tilslutning til venstres ændringsforslag.

Vedrørende de mindre fragtskibe var der et problem, vi ikke fik helt afklaret i udvalget. Jeg vil derfor spørge den højtærede handelsminister, om man i ministeriet videre har drøftet, hvorvidt administrationen for de mindre handelsskibe kan overgå til allerede bestående administra-

tionsgrene. Spørgsmålet blev rejst i udvalget, men vi har ikke forfulgt det dér, og jeg vil derfor gerne rejse det i dag.

Fanger: Udvalgsbehandlingen har ikke ændret vort hovedstandpunkt til disse lovforslag. Vi har derimod set, hvorledes der anvendes en stor administration i forhold til det, som det hele drejer sig om, og at de lån og garantier, der gives, kun forslår som en dråbe i havet, og at der, i det omfang disse lån bliver givet, vil være mindre at udlåne til andre; den samlede mængde kan således ikke blive forøget med disse lån og garantier. Endvidere har vi fået at vide, at i det omfang, det er muligt, vil lån- eller garantisøgere blive henvist til ordningen i henhold til egnsudviklingsloven.

Vi har fået oplyst, at der i de sidste 2 år er givet 238 lån til håndværkere på i alt godt 10 mill. kr., altså et gennemsnit på 40 000 kr. til hver. Til industrien er der i det samme tidsrum bevilget 26 lån på i alt 15 mill. kr., deraf har alene 2 virksomheder fået de 4½ mill. kr. Disse tal viser vist, hvor lidt det hele drejer sig om i forhold til de store investeringer, som er nødvendige både i dag og endnu mere i morgen.

Når man så samtidig får at vide, at det er meningen, at egnsudviklingsloven skal tages op til fornyet overvejelse, så at den kan dække hele landet og ikke som nu kun de steder, hvor der er en slags underudvikling, så finder vi, at hele denne lovgivning er overflødig.

Vi kan imidlertid stemme for de ændringsforslag, som er stillet af venstre, og som vi finder betegner en forbedring i forhold til de oprindelige lovforslag, men forbeholder os at stemme imod lovforslagene ved tredje behandling.

Kirkegaard: Af de oplysninger, vi har fået under udvalgsarbejdet, synes jeg det fremgår, at den støtte, der her er tale om, og som er lovgivningens hensigt og formål, ydes på en fornuftig og hensigtsmæssig måde. Vi har i udvalget fået oplyst, at når der er tale om større beløb, ydes støtten fortrinsvis eller altid som garanti for et lån, medens mindre problemer ordnes ved direkte lån.

Nu vil ingen prøve på at nægte, at denne fremgangsmåde giver en lille favørstilling

[Kirkegaard.]

til de mindre virksomheder, idet et lån til 6 pct. for tiden er noget billigere end et almindeligt lån. Men jeg har for mit vedkommende ikke noget imod, at de mindre virksomheder netop i tiden får denne ikke særlig store fordel. Her vil jeg gerne henvise til mine bemærkninger ved første behandling, hvor jeg gjorde gældende, at f. eks. mekaniseringen først og fremmest er en fordel for de større virksomheder. Nu er der jo ingen, der misunder de større virksomheder disse muligheder, men det er da ganske sikkert, at det giver de større virksomheder en fordel i konkurrencen over for mindre håndværksvirksomheder. Her mener jeg, vi skal passe på. Vi kan nemlig slet ikke undvære de små håndværksvirksomheder. Jeg er sikker på, at alle, der bor i de rene landdistrikter, er enige om, at de lokale virksomheder dér arbejder både godt og relativt billigt, og vi ser dem nødig slået ud af de store virksomheder, som jo fortrinsvis får hjemsted i et bydistrikt.

Jeg sagde ved første behandling, og jeg vil gerne gentage det her, at når byvirksomhederne først bliver så store, at de får karakter af entreprenørvirksomheder, kan de ikke betjene os ude i landdistrikterne så godt og heller ikke så billigt, som den lokale håndværker kan, og det gælder i øvrigt både murere, tømrere, smede o. s. v.; ud fra det synspunkt mener jeg at det er klogt at gennemføre lovforslaget, som det er fremsat, klogt at vi opretholder muligheder for det direkte lån til de mindre virksomheder. Derved giver vi dem en chance, måske for lille, men dog en chance for noget bedre at hævde deres stilling over for de større virksomheder, som udviklingen i øvrigt begunstiger på alle områder.

Hvis renten af de direkte lån var lavere end de 6 pct., som er foreslået, ville jeg have haft betænkeligheder, for så ved jeg af erfaring, at så ville vi få besværligheder med administrationen. Fordelen ved et billigt lån ville blive søgt kapitaliseret af låntageren, når en virksomhed skifter ejer, men en sådan manøvre tror jeg ikke der bliver tale om, i hvert fald kun i ringe grad, når renten er 6 pct., hvilket vil sige, at den formentlig bliver på niveau med, hvad der må ydes for foranstående prioriteter.

Når man betragter lovforslaget i sin helhed, kommer man umiddelbart ind på den tankegang, at lovens bestemmelser ville være lettest at administrere, hvis støtten blev ydet på samme måde til alle virksomheder, f. eks. som garanti for lån. Vi er jo alle i tinget enige om, at er der noget, vi skal tilstræbe, er det den letteste og billigste administration — det gælder i øvrigt for alle lån. Det er i og for sig ikke tilfældet her. Det kunne se sådan ud, men det er ikke tilfældet; vi fik nemlig i udvalget den direkte oplysning, at de mindre projekter lettest kunne klares ved direkte lån, og det mener jeg er en grund mere til at vedtage lovforslaget uden ændringer.

Ud fra den vurdering, jeg her har givet udtryk for, må jeg anbefale tingets medlemmer at stemme imod det ændringsforslag, der er stillet af venstre, og som det ærede medlem hr. Foged har talt for. Dette ændringsforslag vil efter min opfattelse, for så vidt angår håndværksområdet, være til skade for håndværkets konkurrencemæssige stilling og måske derved endnu mere til skade for os, der bor ude i landsognene.

Jeg skal derfor anmode tingets medlemmer om at stemme imod de ændringsforslag, som er stillet af venstre til begge lovforslag.

Vivike: Jeg vil anbefale, at man stemmer imod ændringsforslagene.

Rimstad: Da disse lovforslag var til første behandling, sagde jeg, at ingen skulle være i tvivl om, hvor vort parti stod i denne sag. Jeg skal gentage det her: vi vil ikke være med til statsindblanding over for erhvervslivet på den her foreslåede måde, og det hvad enten det drejer sig om lån eller garantier. Vi må beklage, at landets største borgerlige parti, venstre, ikke ser lige så klart på dette rent principielle spørgsmål. Partiet har som en kompromisløsning til de af regeringen fremsatte forslag som ændringsforslag foreslået, at ordet „lån“ skulle udgå overalt og erstattes med „garanti“.

Bortset fra, at der vedrørende princippet statsstøtte eller ej ikke kan og ikke bør skelnes mellem lån og garanti, kunne jeg dog lige have lyst til at spørge forslagsstillerne til de foreslåede ændringer, om det nu er velbetænkt udelukkende at ønske

[Rimstad.]

garanti i stedet for lån på et område som dette. Det er jo en velkendt ting, at de garantier, som f. eks. egnsudviklingsrådet i øjeblikket giver til ansøgere, er underkastet så store vanskeligheder med at blive effektueret, simpelt hen fordi nationalbanken har påbudt de private banker tilbageholdenhed over for långivning, at det overvejes at søge at erstatte garantien med lån i en del tilfælde. Det er for staten ikke nogen heldig situation at være i, at en mand, der har fået tilsagn om statsgaranti, må løbe fra Herodes til Pilatus uden at kunne få denne garanti realiseret.

Vi vil imidlertid ikke tage stilling til de stillede ændringsforslag — heller ikke hvis de havde været rigtigere og mere udtømmende formuleret — for vi agter at stemme imod selve lovforslagene. Vil vi derfor undlade at stemme ved afstemningen om ændringsforslagene.

Handelsministeren (Bawnsgaard): Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre. Det meste af den principielle debat angående de af venstre stillede og af de konservative tiltrådte ændringsforslag fandt jo sted ved første behandling.

Jeg skal nøjes med over for det ærede medlem hr. Foged, at oplyse, at det er rigtigt, at man foretrækker garantiformen fremfor lånene, men det er desværre lige så rigtigt, at vi adskillige gange støder på forhold, hvor selve lånet må være den bedste og i enkelte tilfælde den eneste vej, og jeg har desværre indhøstet den erfaring, at det ærede medlem ikke har ret, når han siger, at de meget store og de meget små lånsøgere skulle kunne klare sig selv. Man kan vel næsten sige, at over for de meget store lån vil bankerne måske nok kunne have brug for statsgaranti, og vi ved ligeledes af erfaring, at det netop er de små lån, der møder de største vanskeligheder, specielt i et stramt pengemarked.

Med hensyn til det direkte spørgsmål om personlig kaution vil jeg sige, at det er i forholdsvis få tilfælde, man fra statens side kræver disse kautioner, og når man kræver dem, er det i sådanne tilfælde, hvor man må skønne, at en i øvrigt god sag under hensyntagen til en vis rimelig sikkerhed ville være bortfaldet uden kautionen. Men det er hyp-

pigere, at ansøgere ved lånsøgningerne selv tilbyder kaution, og dertil vil jeg sige, at det er i hvert fald ikke i alle tilfælde, at vi ikke ønsker den kaution, man selv tilbyder.

Hvad angår spørgsmålet om administrationen af garantier for lån til småskibsfarten, vil jeg gerne sige, at det i hvert fald må give anledning til nogen betænkelighed at gå over til den ordning, at en privat institution uden parlamentarisk ansvar skulle sidde med ansvaret for afgørelser med hensyn til statslån. Her er vi jo også for en gangs skyld inde på områder, hvor man kan sige, at det i hvert fald ikke er en dyr foreteelse for staten: vi kører med 10 kr. pr. mødedag til dem, der skal give møde til disse sagers afgørelse. Så alt i alt tror jeg, man skal foretrække den form, der findes i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder.

Ændringsforslaget

forkastedes med 61 stemmer mod 47; 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling.

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe.

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes med 75 stemmer mod 48; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1 betragtedes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 2.

§§ 3-5

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formaden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om adoption.

(Lovforslaget findes i tillæg A sp. 167, fremsættelsen i tidenden sp. 462).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Nina Andersen: Da den nye adoptionslov gennemførtes i 1956, var en af de væsentligste ændringer gennemførelsen af gensidig arveret mellem adoptivbarnet og dets livsarvinger på den ene side og adoptanten og hans slægt på den anden side. Imidlertid var det således, at denne lovændring kun havde retsvirkning for de adoptionsforhold, som blev stiftet, efter at den nye lov var gennemført.

Da det imidlertid kunne tænkes, at man også for tidligere gennemførte adoptioner kunne ønske at få en lignende ordning, blev der ved lovens § 27 givet justitsministeren hjemmel til efter begæring at ændre bevilgingen ved en påtegning. Da man naturligvis gerne ville have, at sådanne ændringer skete så snart som muligt, satte man en tidsfrist, nemlig 5 år fra lovens ikrafttræden.

Der har, som justitsministeren oplyste i sin fremsættelsestale, været et par tusinde ansøgninger derom, men da justitsministeriet mener, at der er grund til at antage, at der er flere, som kunne ønske en sådan ændring, men blot ikke har meldt sig endnu, foreslås det i det foreliggende lovforslag, at tidsfristen bortfalder, således at der altså også efter den 1. januar 1962 vil kunne foretages sådanne påtegninger med de deraf følgende ændringer. Vi fra vor side finder det fuldt rigtigt, at dette er foreslået, og vi anbefaler det.

Justitsministeren gjorde videre i sin frem-

settelsestale opmærksom på, at navnebestemmelserne i adoptionsloven egentlig er overflødige nu for Danmarks vedkommende, bortset fra Færøerne og Grønland, hvor man fortsat ikke har andre regler end adoptionsloven. Af den grund foreslås der ingen ændring, selv om det for os hernede kunne synes at være naturligt at tage det ud af loven. Vi er da også i mit parti enige med justitsministeren i, at man foreløbig ikke skal røre ved navnebestemmelserne.

Til sidst vil jeg sige, at den foreslåede ændring forekommer os så indlysende og så let fattelig, at det skulle være muligt at gennemføre den uden udvalgsbehandling.

Ib Thyregod: Med den sidst vedtagne adoptionslov af 25. maj 1956 indførtes der som bekendt betydelige ændringer i forhold til den tidligere adoptionslov af 1923. Det drejer sig navnlig som nævnt om adgangen til i hvert fald som overvejende hovedregel at få en såkaldt „stærk“ adoption, det vil sige, at alle sædvanlige retsvirkninger mellem barn og forældre indtræder i forholdet mellem adoptivbarn og adoptivforældre, medens omvendt den retlige forbindelse mellem barnet og dets oprindelige slægt helt bortfalder. Der er efter 1956-lovens § 27, stk. 2, jfr. § 13, stk. 1, adgang for justitsministeren til at lade den „stærke“ adoption gælde også for ældre adoptionsforhold inden for en 5 års periode. Virkningen for adoptivforældre, som har adopteret ifølge de ældre love, det gælder både loven af 1923 og tidligere love, er den, at underholdsbidrag ikke længere kan indkræves, at et forbehold, som eventuelt er taget om, at der kan testes til skade for adoptivbarnet, falder væk, og at det arvemæssige forhold til adoptivforældrene er ganske som et barns forhold til egne forældre, og omvendt, at den arveretlige forbindelse med barnets oprindelige slægt falder bort.

Der er efter vor opfattelse ingen tvivl om, at den stærke adoption er den rimelige og rigtige ordning, og det er derfor også rimeligt, at den i videst muligt omfang indføres også for ældre adoptionsforhold. Vanskeligheden ved at gennemføre denne bestemmelse for ældre adoptionsforhold ligger i, at mange af disse adoptivforældre i virkeligheden ikke kender den nye lovs bestem-